

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 15 lipca 2025 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

Prezes SN Zbigniew Kapiński (przewodniczący)
SSN Antoni Bojańczyk (sprawozdawca)
SSN Marek Siwek

w sprawie **A.B.**,
oskarżonego z art. 177 § 1 k.k., wobec którego postępowanie karne, na podstawie art. 66 § 1 i 2 k.k. i art. 67 § 1 k.k., warunkowo umorzono na okres 1 roku próby, po rozpoznaniu w dniu 15 lipca 2025 r. w Izbie Karnej, na posiedzeniu bez udziału stron (art. 535 § 5 k.p.k.), kasacji wniesionej na niekorzyść oskarżonego przez Prokuratora Generalnego od prawomocnego wyroku Sądu Rejonowego w Świeciu z dnia 25 kwietnia 2024 r., sygn. akt sygn. II K 125/24

uchyla zaskarżony wyrok w części niezawierającej rozstrzygnięcia w przedmiocie środka określonego w art. 67 § 3 k.k., którego nałożenie na sprawcę było obligatoryjne i w tym zakresie przekazuje sprawę Sądowi Rejonowemu w Świeciu do ponownego rozpoznania.

Antoni Bojańczyk Zbigniew Kapiński Marek Siwek

[WB]

UZASADNIENIE

2Sąd Rejonowy w Świeciu, wyrokiem z dnia 25 kwietnia 2024 r., sygn. akt sygn. II K 125/24, ustalając, iż oskarżony A.B. dopuścił się popełnienia zarzucanego mu czynu stanowiącego przestępstwo z art. 177 § 1 k.k. oraz uznając, że jego wina i społeczna szkodliwość czynu nie są znaczne, na podstawie art. 66 § 1 i 2 k.k., art. 67 § 1 k.k. warunkowo umorzył postępowanie karne wobec oskarżonego na okres 1 roku tytułem próby (*pkt I*) oraz zasądził od oskarżonego na rzecz Skarbu Państwa kwotę 60 zł tytułem opłaty i obciążył go wydatkami poniesionymi w sprawie w kwocie 153,48 zł (*pkt II*).

Wyrok ten uprawomocnił się w dniu 3 maja 2024 r., wobec niezaskarżenia go przez strony postępowania.

Od powyższego wyroku kasację na niekorzyść oskarżonego wniósł Prokurator Generalny. Zaskarżył go w części dotyczącej braku obligatoryjnego rozstrzygnięcia o zastosowaniu środka z art. 67 § 3 k.k. w stosunku do oskarżonego A.B., na jego niekorzyść. Zarzucił rażące i mające istotny wpływ na treść orzeczenia naruszenie przepisu prawa materialnego, a mianowicie art. 67 § 3 k.k., polegające na warunkowym umorzeniu postępowania karnego wobec A.B. o czyn z art. 177 § 1 k.k. popełniony na szkodę D.S. bez orzeczenia od oskarżonego zadośćuczynienia, względnie nawiazki na rzecz wyżej wymienionej za doznaną przez nią krzywdę, w sytuacji gdy przepis ten w każdym przypadku warunkowego umorzenia postępowania karnego obliguje sąd do nałożenia na sprawcę przestępstwa obowiązku zadośćuczynienia za krzywdę doznaną w wyniku popełnionego przestępstwa albo do orzeczenia nawiazki.

W konkluzji kasacji skarżący wniósł o uchylenie wyroku w zaskarżonej części dotyczącej zaniechania orzeczenia wobec oskarżonego zadośćuczynienia albo nawiazki na rzecz pokrzywdzonej i przekazanie sprawy w tym zakresie Sądowi Rejonowemu w Świeciu do ponownego rozpoznania.

Sąd Najwyższy zważył co następuje.

Wniesiona na niekorzyść oskarżonego kasacja Prokuratora Generalnego jest oczywiście zasadna, w związku z czym mogła być w całości uwzględniona w oparciu o przepis art. 535 § 5 k.p.k. na forum posiedzenia.

W pełni podzielić należy stanowisko Prokuratora Generalnego, że w niniejszej sprawie doszło do rażącego naruszenia przepisu prawa materialnego wskazanego

w zarzucie kasacji, co z uwagi na charakter uchybienia i jego następstwa - miało istotny wpływ na treść wyroku.

Przepis art. 67 § 3 k.k. w brzmieniu obowiązującym zarówno w dacie popełnienia czynu jak i orzekania, formalnie obligował sąd do nałożenia na sprawcę obowiązku naprawienia szkody w całości albo w części, a w miarę możliwości również obowiązku zadośćuczynienia za doznaną krzywdę, albo zamiast tych obowiązków orzeczenia nawiązki. Sąd mógł nałożyć na sprawcę obowiązki wymienione w art. 72 § 1 pkt 1-3, 5-6b, 7a lub 7b k.k., a ponadto orzec świadczenie pieniężne wymienione w art. 39 pkt 7 k.k. lub zakaz prowadzenia pojazdów, wymieniony w art. 39 pkt 3 k.k., do lat 2. Przepisy art. 72 § 1a i 1b k.k. stosuje się odpowiednio. Norma prawna, zawarta w art. 67 § 3 k.k. nie pozwalała zatem sądowi na wybór między orzeczeniem obowiązku naprawienia szkody (w całości albo w części), także zadośćuczynienia za doznaną krzywdę, a orzeczeniem nawiązki, jak miało to miejsce w stanie prawnym, obowiązującym przed dniem 1 lipca 2015 r. (zmienionym ustawą z dnia 20 lutego 2015 r. o zmianie ustawy - Kodeks postępowania karnego oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. z 2015 r. poz. 396), o czym świadczy obecnie zastosowanie zwrotu "nakłada". Dzieje się tak zawsze, ilekroć sąd stosuje do sprawcy instytucję warunkowego umorzenia postępowania, zaś sprawca wyrządził przypisanym mu przestępstwem szkodę i szkoda ta w chwili wyrokowania nadal istnieje. Z konstrukcji art. 67 § 3 k.k. wynika również, że ewentualne zasądzenie nawiązki zastępuje obowiązek naprawienia szkody i obowiązek zadośćuczynienia za doznaną krzywdę, co potwierdza ugruntowana linia orzecznicza (por. wyroki Sądu Najwyższego: z dnia 30 listopada 2018 r., sygn. III KK 508/17, SIP «Legalis» nr 1851591, z dnia 30 maja 2018 r. sygn. V KK 446/17, SIP «Legalis» nr 1793732 oraz z dnia 30 września 2020 r., sygn. akt I KK 104/20. SIP «Legalis» nr 2533728) (zob. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 21 lipca 2021 r., II KK 235/21, LEX nr 3392564).

W przedmiotowej sprawie bezspornym jest, że doznana przez D.S. krzywda wynikająca z cierpień będących następstwem wypadku komunikacyjnego, w którym pokrzywdzona doznała określonych obrażeń ciała, nie została przez oskarżonego naprawiona. Ze zgromadzonego w sprawie materiału dowodowego wynika, że D.S., licząca w dacie wypadku 77 lat, doznała w wyniku wypadku złamania palca I stopy

lewej oraz otarcia naskórka w obrębie podudzia lewego i stopy lewej, które to obrażenia spowodowały naruszenie czynności narządu ciała na okres dłuższy niż 7 dni. Doznanie opisanych obrażeń wiązało się dla niej z cierpieniami psychicznymi i fizycznymi, co potwierdzają zeznania pokrzywdzonej (*k. 12-14 akt sygn. II K 125/24*), opinia biegłego sądowego dotycząca obrażeń ciała doznanych przez nią w wyniku wypadku (*k. 31-33 akt sygn. II K 125/24*) oraz treść dokumentacji medycznej (*k. 19 akt sygn. II K 125/24*). Powyższe było powodem sformułowania we wniosku prokuratora z dnia 21 marca 2024 r. złożonego w trybie art. 336 § 1 i 3 k.p.k. o warunkowe umorzenie postępowania karnego wobec podejrzanego o czyn z art. 177 § 1 k.k. A.B. obok propozycji wyznaczenia wobec wymienionego okresu próby na okres 1 roku od uprawomocnienia się wyroku (pkt 2), orzeczenia na rzecz pokrzywdzonej D. S. obowiązku zadośćuczynienia za doznaną krzywdę w kwocie 1.000 zł (pkt 3) (*k. 55-56 akt sygn. II K 125/24*). Wprawdzie przed posiedzeniem w przedmiocie rozpoznania wniosku prokuratora o warunkowe umorzenie postępowania karnego, pokrzywdzona D.S. złożyła pisemne oświadczenie z dnia 16 kwietnia 2024 r., z którego wynika, że nie domaga się od sprawcy wypadku, w którym doznała obrażeń ciała, zadośćuczynienia (*k. 10 załącznika adresowego*), co skutkowało cofnięciem przez prokuratora obecnego na posiedzeniu wniosku o orzeczenie zadośćuczynienia na jej rzecz (*k. 67 akt sygn. II K 125/24*), jednak pomimo oświadczenia pokrzywdzonej, na sądzie ciążył obowiązek orzeczenia wobec oskarżonego zadośćuczynienia za doznaną krzywdę lub nawiązki. Sąd bowiem w takiej sytuacji — z uwagi na brzmienie dyspozycji art. 67 § 3 k.k. — nie ma swobody przy podejmowaniu decyzji w przedmiocie nałożenia na sprawcę i nie może się kierować przy orzekaniu stanowiskiem pokrzywdzonego, tak jak miałoby to miejsce w przypadku złożenia przez niego wniosku na podstawie art. 46 § 1 k.k., kiedy to decyzja sądu w przedmiocie orzeczenia środków wskazanych w tym przepisie ma charakter fakultatywny.

Na pełną aprobatę zasługuje stanowisko przedstawione przez Prokuratora Generalnego jakoby brak takiego żądania ze strony pokrzywdzonej, w przypadku warunkowego umorzenia postępowania karnego, mając na względzie analizowaną wyżej stanowczą treść art. 67 § 3 k.k., nie może powodować zaniechania jej nałożenia na oskarżonego. Sąd w tym zakresie nie jest bowiem związany

stanowiskiem pokrzywdzonego, lecz wolą ustawodawcy wyrażoną w art. 67 § 3 k.k., przejawiającą się w obligatoryjności nałożenia na sprawcę określonych obowiązków o charakterze kompensacyjnym. Jedyną podstawą do zaniechania wydania takich rozstrzygnięć jest nie wola pokrzywdzonego, lecz brak szkody i pokrzywdzenia w chwili wyrokowania (zob. wyroki SN: z dnia 22 marca 2024 r., IV KK 508/23, Prok.i Pr.-wkł. 2024/6/5, LEX nr 3698477 oraz z dnia 18 grudnia 2024 r., V KK 518/24, LEX nr 3814269).

Sąd Rejonowy w Świeciu uznając, że oskarżony A.B. zasługuje na zastosowanie wobec niego dobrodziejstwa warunkowego umorzenia postępowania karnego oraz uwzględniając dyspozycję przepisu art. 67 § 3 k.k., powinien zatem wziąć pod uwagę fakt wyrządzenia ofierze przestępstwa krzywdy przez oskarżonego i orzec od niego zadośćuczynienie bądź nawiazkę. Brak orzeczenia tego środka kompensacyjnego, co zaakcentowano w uzasadnieniu kasacji, stanowił oczywiste i rażące naruszenie prawa materialnego, które z uwagi na swój charakter niewątpliwie miało istotny wpływ na treść wyroku (art. 523 § 1 zd. pierwsze k.p.k.), albowiem w sytuacji, kiedy pokrzywdzona doznała krzywdy, sąd zobowiązany był do orzeczenia obowiązku zadośćuczynienia, a w przypadku, gdy nie zdecydował się na nałożenie takiego obowiązku, powinien zasądzić od oskarżonego nawiazkę na rzecz pokrzywdzonej. A.B. w istocie nie poniósł wszystkich konsekwencji prawnych swojego czynu, które zgodnie z art. 67 § 3 k.k. zobowiązany jest ponieść.

Dlatego konieczne stało się uchylenie zaskarżonego wyroku w zakresie braku określonego rozstrzygnięcia (tj. braku rozstrzygnięcia w przedmiocie środka kompensacyjnego, art. 518 k.p.k. w zw. z art. 425 § 2 zd. drugie k.p.k.; zob. uchwała pełnego składu Izby Karnej Sądu Najwyższego z dnia 28 października 2015 r., sygn. akt I KZP 21/14, LEX nr 1828151) i przekazanie sprawy w tym zakresie do ponownego rozpoznania Sądowi Rejonowemu w Świeciu. Procedując powtórnie w granicach w jakich nastąpiło przekazanie (art. 442 § 1 k.p.k.) sąd *meriti* uwzględni poczynione powyżej uwagi i rozstrzygnie o środku kompensacyjnym, bacząc na przestrzeganie wynikającego z art. 67 § 3 k.k. charakteru środka kompensacyjnego. Kasacja podmiotu szczególnego została wniesiona na niekorzyść oskarżonego. Przepis art. 524 § 3 k.p.k. nie stał jednakże na przeszkodzie jej uwzględnia w kierunku postulowanym przez podmiot wnoszący nadzwyczajny środek zaskarżenia,

zważywszy na to, że od uprawomocnienia się zaskarżonego wyroku (3 maja 2024 r.) do wniesienia kasacji (26 marca 2024 r.) nie minął termin określony w tym przepisie.

Mając powyższe na uwadze, orzeczono jak na wstępie.

Antoni Bojańczyk Zbigniew Kapiński Marek Siwek

[WB]

[r.g.]